

SZKOLENIE DOWÓDCÓW OSP

TEMAT 1: Organizacja ochrony przeciwpożarowej

Autor: Piotr P. Bielicki

Prezentacja: Piotr Hegyi

Podstawowe akty prawne

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. – ustawa zasadnicza (Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 147 poz. 1229 z późn. zm.)
- Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 96 poz. 667 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. z 1999 r. Nr 111 poz. 1311)

Podstawowe akty prawne

- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 79 poz. 855 z późn. zm.)
- Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 1997 r. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.)
- Rozkaz Nr 3/2000 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 2 czerwca 2000 r. w sprawie organizacji odwodów operacyjnych Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego
- Uchwała Nr 182/31/2006 Prezydium Zarządu Głównego ZOSP RP z dnia 8 września 2006 r. dotycząca wytycznych w sprawie wyposażenia jednostek operacyjno-technicznych OSP w sprzęt i niezbędne środki działania

Podstawowe akty prawne

- Uchwała nr 124/22/2005 Prezydium Zarządu Głównego ZOSP RP z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawie normatywnego wyposażenia ratowników ochotniczej straży pożarnej

Konstytucja RP

Art. 5.

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz **bezpieczeństwo obywateli**, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Ustawa o ochronie przeciwpożarowej

Art. 1.

Ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

- 1) zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 2) zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 3) prowadzenie działań ratowniczych.

Ustawa o ochronie przeciwpożarowej

Art. 15.

Jednostkami ochrony przeciwpożarowej są:

- 1) jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej,
- 1a) jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony
Przeciwpożarowej,
- 2) zakładowa straż pożarna,
- 3) zakładowa służba ratownicza,
- 4) gminna zawodowa straż pożarna,
- 4a) powiatowa (miejska) zawodowa straż pożarna,
- 5) terenowa służba ratownicza,
- 6) ochotnicza straż pożarna,
- 7) związek ochotniczych straży pożarnych,
- 8) inne jednostki ratownicze.

Ustawa o PSP

Art. 8.

1. Jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej są:
 - 1) Komenda Główna;
 - 2) komenda wojewódzka;
 - 3) komenda powiatowa (miejska);
 - 4) Szkoła Główna Służby Pożarniczej oraz pozostałe szkoły;
 - 4a) powiatowa (miejska) zawodowa straż pożarna,
 - 5) jednostki badawczo-rozwojowe;
 - 6) Centralne Muzeum Pożarnictwa.

Ustawa o PSP

- 1a. W skład komendy wojewódzkiej mogą wchodzić ośrodki szkolenia.
2. W skład komendy powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej wchodzi jednostki ratowniczo-gaśnicze.
- 2a. W ramach jednostek ratowniczo-gaśniczych, o których mowa w ust. 2, mogą być wyodrębnione czasowe posterunki Państwowej Straży Pożarnej. Pełnienie służby na czasowym posterunku jest równoznaczne z pełnieniem służby w miejscowości, w której znajduje się dana jednostka ratowniczo-gaśnicza.

Ochotnicze straże pożarne, złożone z ludzi dobrowolnie podejmujących społeczny obowiązek służenia w tej formacji, działają w oparciu o przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach.

Szczegółowe ich zadania i organizację określa statut OSP i ich związku. Jakkolwiek są to jednostki samorządne, to szereg poczynań z zakresu ochrony przeciwpożarowej musi być uzgadnianych z właściwym terenowo komendantem powiatowym (miejskim) PSP.

Finanse jednostek ochrony przeciwpożarowej

Koszty funkcjonowania jednostek ochrony przeciwpożarowej pokrywane są:

- z budżetu państwa,
- budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
- dochodów instytucji ubezpieczeniowych
- ze środków własnych.

Finanse jednostek ochrony przeciwpożarowej

Koszty wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia (z wyjątkiem szkoleń prowadzonych nieodpłatnie przez PSP) i zapewnienia gotowości bojowej jednostek OSP ponosi gmina, która ma również obowiązek:

- bezpłatnego umundurowania członków OSP (ubrania ochronne),
- ubezpieczenia członków OSP i drużyn młodzieżowych,
- ponoszenia kosztów okresowych badań lekarskich.

Budżet państwa uczestniczy w kosztach funkcjonowania jednostek ochrony przeciwpożarowej, jeżeli działają one w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

Sprawowanie nadzoru

Nadzór nad funkcjonowaniem związku ochotniczych straży pożarnych, nad ochotniczymi strażami pożarnymi pozostającymi poza strukturami związku OSP, jak i nad formacjami ratowniczymi tworzonymi przez inne organa, instytucje, osoby prawne i fizyczne – sprawują wojewoda bądź starosta.

Udział strażaków-ochotników w działaniach

Bezpośredni udział w działaniach ratowniczych mogą brać członkowie ochotniczych straży pożarnych, którzy:

- ukończyli 18 lat i nie przekroczyli 60 lat,
- posiadają zdolność fizyczną i psychiczną do pracy (działania) w tych jednostkach, ocenianą przez lekarza służby medycyny pracy.

Odszkodowania

Strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej, w tym członkowi ochotniczej straży pożarnej, który w związku z udziałem w działaniach ratowniczych lub ćwiczeniach doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu przysługuje:

- jednorazowe odszkodowanie w razie doznania stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- renta z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- odszkodowanie z tytułu szkody w mieniu.

Odpowiednie rekompensaty przysługują też rodzinom poszkodowanych.

Ochrona prawna

Strażacy jednostek ochrony przeciwpożarowej i członkowie ochotniczych straży pożarnych biorący udział w działaniu ratowniczym lub wykonujący inne zadania związane z ochroną przeciwpożarową (np. przeglądy przeprowadzane przez gminę), korzystają z ochrony przewidzianej w kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych.

Kodeks karny – ochrona funkcjonariusza publicznego

Art. 222.

- §1. Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.
- §2. Jeżeli czyn określony w §1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Kodeks karny – ochrona funkcjonariusza publicznego

Art. 223.

§1. Kto, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega kaźe pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Ekwiwalent pieniężny

Członek OSP uczestniczący w działaniu ratowniczym lub szkoleniu pożarniczym organizowanym przez PSP otrzymuje za każdą przepracowaną godzinę ekwiwalent pieniężny, wypłacany z budżetu gminy do wysokości 1/175 przeciętnego wynagrodzenia.

Ekwiwalent ten nie przysługuje jeżeli strażak zachował wynagrodzenie za czas nieobecności w pracy.

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

Krajowy system ratowniczo-gaśniczy to integralna część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmująca szereg przedsięwzięć podejmowanych w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie i rozpoznawanie zagrożeń.

System skupia jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże, instytucje oraz podmioty (organizacje, instytucje, przedsiębiorstwa) które dobrowolnie w drodze umowy cywilno-prawnej zgodziły się współpracować w akcjach ratowniczych.

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

Za realizację polityki państwa w zakresie ochrony ppoż. i bezpieczeństwa powszechnego odpowiada **minister do spraw wewnętrznych i administracji**.

Organem administracji rządowej w sprawach organizacji KSRG jest **komendant główny PSP** podległy ministrowi do spraw wewnętrznych i administracji.

Komendant główny PSP, **wojewoda**, **starosta** na obszarze odpowiednio **kraju**, **województwa** i **powiatu** określają zadania KSRG, koordynują jego funkcjonowanie i kontrolują wykonywanie wynikających z tym zadań, a w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń życia, zdrowia, mienia lub środowiska kierują tym systemem.

Organizacja KSRG

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy organizowany jest na trzech poziomach:

- powiatowym,
- wojewódzkim,
- krajowym.

Na **poziomie powiatowym** wykonuje się wszystkie podstawowe zadania systemu, związane z obszarem powiatu.

Poziom wojewódzki i krajowy spełniają rolę wspomagającą i koordynującą w sytuacjach wymagających użycia sił i środków spoza danego powiatu lub województwa.

Organizacja KSRG

Na poziomie powiatowym system tworzą:

- komenda powiatowa (miejska) PSP,
- jednostki ochrony przeciwpożarowej mające siedzibę na obszarze powiatu włączone do systemu,
- powiatowy zespół reagowania kryzysowego,
- włączone do systemu inne służby, inspekcje, straże i instytucje,
- specjaliści w sprawach ratownictwa i inne podmioty, włączeni do systemu w drodze umowy cywilnoprawnej.

Przynależność jednostek OSP do KSRG

- Wyznaczenie jednostki OSP do systemu następuje w drodze porozumienia pomiędzy właściwym komendantem powiatowym PSP, a podmiotem utrzymującym jednostkę oraz tą jednostką.
- Ilość jednostek wchodzących w skład systemu wynika z wojewódzkich planów ratowniczych.
- Decyzję o włączeniu danej jednostki do systemu wydaje Komendant Główny PSP, na wniosek komendanta wojewódzkiego.

Zadania KSRG

Zadania KSRG zostały sprecyzowane w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, i zostały podzielone na poszczególne rodzaje ratownictw.

Zadania KSRG

W zakresie walki z pożarami, są to w szczególności:

- rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń pożarowych,
- ocenę rozmiarów powstałego pożaru i prognozowanie jego rozwoju,
- ratowanie ludzi i zwierząt przed skutkami zagrożenia pożarowego,
- dostosowanie sprzętu oraz technik gaśniczych do rodzaju i miejsca pożaru,
- zlokalizowanie i ugaszenie pożaru.

Zadania KSRG

Organizacja **walki z innymi klęskami żywiołowymi** obejmuje zespół działań planistyczno-organizacyjnych i działań ratowniczych niezbędnych do ratowania życia, zdrowia i mienia lub środowiska, a także zagrożenia i jego eliminacji.

Organizacja **ratownictwa technicznego** obejmuje w szczególności:

- analizowanie awarii oraz katastrof technicznych,
- ocenę rozmiarów powstałego zdarzenia i prognozowanie jego rozwoju,
- dostosowanie sprzętu oraz wdrożenie technik stosowanych do poszukiwania, uwalniania i ewakuacji poszkodowanych i zagrożonych ludzi oraz zwierząt w zależności od rodzaju i miejsca zdarzenia,
- ratowania ludzi i zwierząt zagrożonych awarią techniczną,
- oznakowanie i wydzielenie strefy bezpośrednich działań ratowniczych sił systemu oraz stref zagrożenia,

- przewietrzanie lub wentylowanie stref zagrożenia oraz stref bezpośrednich działań ratowniczych,
- oświetlenie oraz zabezpieczenie miejsc zdarzenia przed dostępem osób postronnych,
- wykonywanie przejść i dojść do poszkodowanych lub zagrożonych ludzi i zwierząt,
- usuwanie przeszkód naturalnych i sztucznych utrudniających niesienie pomocy poszkodowanym lub zagrożonym ludziom oraz ratowanie środowiska,
- wypompowywanie, obwałowywanie lub uszczelnianie miejsc wycieku substancji stwarzającej zagrożenie.

Ratownictwo chemiczne i ekologiczne obejmuje w szczególności:

- rozpoznawanie zagrożeń oraz ocenę i prognozowanie ich rozwoju oraz skutków dla ludzi i środowiska,
- analizowanie powstałych awarii oraz katastrof chemicznych i ekologicznych,
- ratowanie życia ludzi i zwierząt zagrożonych skażeniem substancją niebezpieczną,
- identyfikację substancji stwarzającej zagrożenie podczas zdarzenia,
- prognozowanie rozwoju skażenia środowiska i ocenę rozmiarów zagrożenia oraz zmian wielkości strefy zagrożenia dla ludzi,

- dostosowanie sprzętu oraz technik ratowniczych do miejsca zdarzenia i rodzaju substancji stwarzającej zagrożenie,
- przepompowywanie i przemieszczanie substancji niebezpiecznej do nowych lub zastępczych zbiorników,
- obwałowanie lub uszczelnianie miejsc wycieku substancji niebezpiecznej,
- ograniczenie parowania substancji niebezpiecznej,
- zatrzymanie emisji toksycznych środków przemysłowych,
- stawianie kurtyn wodnych,
- neutralizację substancji niebezpiecznej substancjami chemicznymi,

- związanie substancji niebezpiecznej sorbentami,
- stawianie zapór na ciekach lub obszarach wodnych zagrożonych skutkami rozlania substancji toksycznych hydrofobowych,
- zbieranie substancji niebezpiecznej z powierzchni wody lub gleby.

W zakresie organizacji **ratownictwa medycznego**:

- bieżące analizowanie rodzaju i liczby zagrożeń prowadzących do nagłego pogarszania się stanu zdrowia lub groźby utraty życia ludzkiego,
- ocenę groźby utraty życia ludzkiego lub pogorszenia się stanu zdrowia w wyniku zdarzenia i prognozowanie rozwoju zdarzenia,
- dostosowanie sprzętu oraz technik niezbędnych do ratowania życia i zdrowia ludzi w zależności od rodzaju i miejsca zdarzenia oraz liczby poszkodowanych i zagrożonych,

- zapewnienie ciągłości procesu ratowania poszkodowanych i zagrożonych ludzi na miejscu zdarzenia oraz właściwych procedur przekazywania poszkodowanych kwalifikowanej pomocy medycznej, wynikających z powiatowych i wojewódzkich planów ratowniczych,
- zapewnienie prowadzenia działań z zakresu ratownictwa medycznego przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje.

Ratownictwo medyczne w warunkach pozaszpitalnych w czasie działań ratowniczych prowadzą uprawnieni strażacy oraz ratownicy z innych podmiotów ratowniczych w sytuacjach:

- braku kwalifikowanej pomocy medycznej, gdy personel służby zdrowia nie dotarł na miejsce zdarzenia,
- braku możliwości wykorzystania personelu służby zdrowia na miejscu zdarzenia, gdy dostęp do poszkodowanych jest możliwy tylko dla strażaków-ratowników przy wykorzystaniu sprzętu specjalistycznego,
- gdy zdarzenie ma cechy nagłego zagrożenia z dużą liczbą poszkodowanych, którego skutki przekraczają możliwości ich opanowania w ramach rutynowej działalności właściwych terytorialnie służb medycznych.

W działaniach z zakresu ratownictwa medycznego w warunkach pozaszpitalnych uczestniczy koordynator medycznych działań ratowniczych lub inny lekarz, który przybył pierwszy na wezwanie.

Lekarz koordynujący powinien być oznakowany w sposób widoczny dla innych uczestników działań ratowniczych.

Odwoły operacyjne

- Odwoły operacyjne stanowią integralną część systemu logistycznego PSP.
- Powołane są do podejmowania długotrwałych i obejmujących znaczny obszar działań gaśniczych, gdy występuje potrzeba wzmocnienia sił lokalnych, siłami z zewnątrz, dysponującymi specjalistycznym sprzętem.
- Przeznaczone są do działań, których rozmiar przekracza interwencyjny poziom kierowania. W ramach KSRG został utworzony Centralny Odwód
- Operacyjny (COO) komendanta głównego PSP o strukturze kompanii i batalionów.

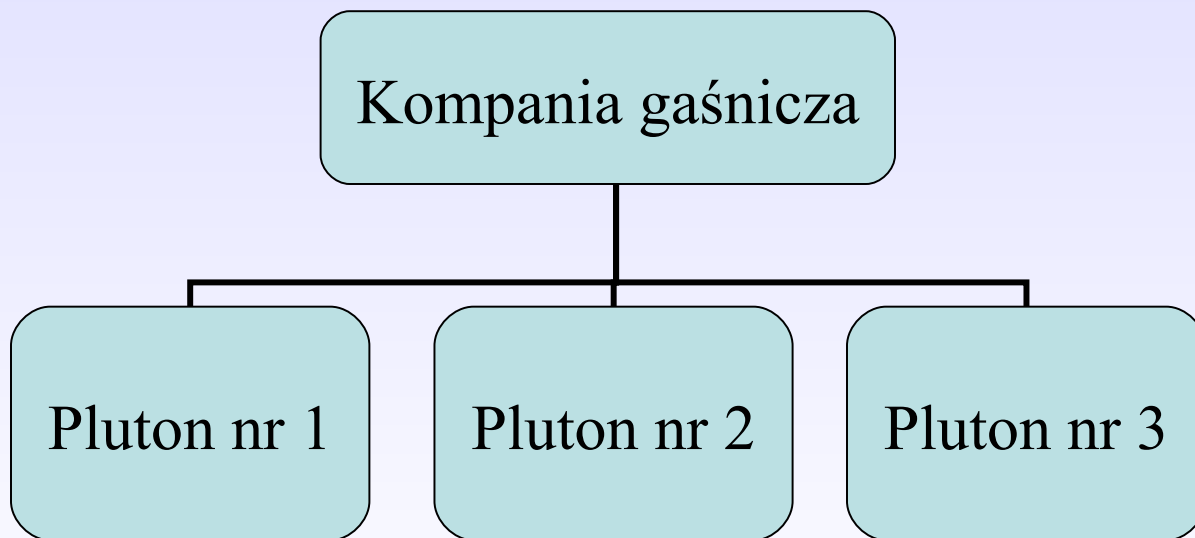
Pododdziały odwodów operacyjnych wyróżnia głównie:

- ustalony stały skład sekcji i plutonu,
- ustalona struktura dowodzenia, wraz z przydzielonymi pojazdami,
- mobilność podczas prowadzenia działań,
- wysoka dyscyplina i dobra współpraca wewnątrz pododdziałów,
- odpowiednio zorganizowana struktura i sieć łączności.

Skuteczność użycia sił odwodowych polega na ich znacznie wyższym stopniu organizacji wewnętrznej w stosunku do sił doraźnie kierowanych w rejon zdarzenia.

Organizacja odwodów operacyjnych

- W skład każdego batalionu COO wchodzi **kompanie** – podstawowe ogniwo odwodu.
- W skład kompani wchodzi **plutony**.

Rodzaje kompanii:

1. gaśnicze – przeznaczone do zdarzeń, gdy zachodzi konieczność użycia znacznych ilości zastępów gaśniczych lub znacznej ilości ratowników,
2. specjalne – przeznaczone do zdarzeń o charakterze technicznym, konfigurowane w zależności od potrzeb jako kompanie:
 - a) techniczne – do likwidowania skutków katastrof budowlanych, komunikacyjnych i infrastruktury technicznej,
 - b) ekologiczne – do usuwania substancji niebezpiecznych, a w szczególności ropopochodnych, z powierzchni rzek i wód stojących,
 - c) pompowania – do usuwania skutków powodzi i katastrofalnych opadów atmosferycznych,

3. powodziowe – przeznaczone do ratowania i ewakuowania osób oraz mienia na terenach objętych powodzią,
4. logistyczne – zapewniające wsparcie kwatermistrzowskie sił ratowniczych oraz materiałowo-techniczne działań ratowniczych,
5. szkolne – stanowiące pomocnicze formacje centralnego odwołu operacyjnego, konfigurowane w zależności od potrzeb jako kompanie:
 - a) namiotowe lub sanitarne,
 - b) specjalnego przeznaczenia włączane w skład brygad lub batalionów.

Ustalone **czasy osiągnięcia gotowości operacyjnej** oddziałów w miejscach ich koncentracji wynoszą:

- 180 minut dla batalionów COO,
- 90 minut dla kompanii COO,
- 45 minut dla kompanii WOO,
- 15 minut dla specjalistycznych grup ratowniczych.

Rejony koncentracji oddziałów i pododdziałów ustalają właściwi terytorialnie komendanci wojewódzcy.

Siły i środki COO kierowane do działań na terenie danego województwa przekazywane są do dyspozycji właściwego terenowo komendanta wojewódzkiego.

Odwody operacyjne muszą to być samowystarczalne związki taktyczne, zdolne do prowadzenia działań w określonym czasie (batalion COO przez 36 godzin, kompania WOO – 12 godzin).

Wynika to z założenia, iż nie każde województwo jest przygotowane na przyjęcie sił i środków COO, czy też konieczności stworzenia pełnej samowystarczalności w przypadku działania poza granicami kraju.

Wykorzystano:

- Gołębowski Wojciech, Zarys prawa i administracji w ochronie przeciwpożarowej. SAPSP Poznań brw. 1997.
- Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy. Ochrona przeciwpożarowa. Zbiór przepisów. Firex Warszawa 2000.
- Zasady postępowania ratowniczego 2000. Firex Warszawa 2001.
- Zespoły reagowania kryzysowego. Ochrona przeciwpożarowa. Zbiór przepisów. Firex, Warszawa 2004.

Wykorzystano:

- Ustawa z dn. 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 147 poz. 1229 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 24 sierpnia 1991r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 96 poz. 667 z późn. zm.)
- Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 1997 r. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania kryzysowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania (Dz. U. z 2002 r. Nr 215 poz. 1818; Dz. U. z 2003 r. Nr 210 poz. 2038).

Wykorzystano:

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. z 1999 r. Nr 111 poz. 1311).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania i współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej biorących udział w działaniu ratowniczym. (Dz.U. 2001 nr 82 poz. 895).
- Uchwała nr 182 / 31 / 2006 Prezydium Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 2006 r. dotycząca „Wytycznych w sprawie wyposażenia jednostek operacyjno-technicznych OSP w sprzęt i środki niezbędne do działań ratowniczych”.

Wykorzystano:

- Uchwała nr 124 / 22 / 2005 Prezydium Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 czerwca 2005r. w sprawie normatywnego wyposażenia ratowników ochotniczych straży pożarnych.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ